

**EESTIKEELSELE HARIDUSELE ÜLEMINEK.
MUU KODUKEELEGA LASTEVANEMATE VAADE**

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA HARIDUSKOMISJON

Birute Klaas-Lang (TÜ, ETA)

29.04.2024

MILLEST TULEB JUTTU?

1. **Uuringu(te) eesmärgid ja teostus**
2. **Teoreetiline raamistik – miks uurida vanemate keelehoiakuid?**
3. **Andmed ja analüüs**
4. **Tulemused**
5. **Soovitused**
6. **Põhisõnumid**

Vt ka Klaas-Lang, Birute; Praakli, Kristiina; Vender, Diana (2024). Klaas-Lang, Birute; Praakli, Kristiina; Vender, Diana (2024). Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas. Mitte-eesti kodukeelega lastevanemate keelehoiakute uuring ja tegevussoovitused. <https://www.tartu.ee/et/eestikeelsele-haridusele-uleminek>

TEADUS- JA RAKENDUSPROJEKTI EESMÄRK

- **Uurida vene dominantkeelega lapsevanemate** hoiakuid eestikeelsele haridusele ülemineku eel.
- **Seirata ja toetada** eestikeelsele haridusele ülemineku protsessi.
- **Katsetada kaasava keelepoliitika** võimalusi toetava fooni loomisel üleminekuprotsessis.
- **Töötada välja soovitused** (omavalitsusele, haridusasutustele) eestikeelsele haridusele ülemineku toetamiseks.

Uuringu kestus

1. sept 2022 – 31. dets 2023, koostöös Tartu linnaga Tartus
2. mai 2023 – aprill 2024, koostöös Eesti Teaduste Akadeemiaga Tartus ja Ida-Virumaal

UURIMISKÜSIMUSED JA MEETOD

UURIMISKÜSIMUSED:

1. Milliseid positiivseid aspekte toovad lapsevanemad välja eestikeelsele õppele üleminekul?
2. Milliseid väljakutseid ja murekohti tõstatavad lapsevanemad eestikeelsele õppele üleminekul?
3. Milliseid lahendusi/ettepanekuid lapsevanemad esitavad?

UURIMISMEETOD:

Kvantitatiivne (küsitlus) ja kvalitatiivne lähenemine (aruteluõhtud, intervjuueerimine; tekstilised andmed: osalusvaatlus, intervjuud; kooskõlastatud Tartu ülikooli eetikakomiteega)

UURIJA ROLL: vestluste eestvedajad ja kaasarääkijad; oma isiklike mitmekeelsuse teemaliste lugude jutustajad ning keeleliste kogemuste vahendajad; eestikeelsele haridusele ülemineku protsessi uurijad

LAPSEVANEMA ROLL TEISES KEELES ÕPPIMISE TOETAJANA

- **Teoreetiline raamistik – rahvalingvistika**
- **Kui vanema suhtumine keelde ja selle väärtusesse on positiivne, on ka lapse hoiak pigem positiivne** (Anderson 1967: 12; Smith 1971; Getie 2020).
- **Mida rohkem on vanemad huvitatud oma laste keeleõppest, seda paremad on lapse tulemused** (Phillips jt 1998; Kocaman, Kocaman 2015; Zhou jt 2019).
- **Aktiivses rollis vanemad julgustavad ja toetavad oma laste teise keele õpet, pakkudes võimalusi keele kasutamiseks ka väljaspool kooli. Passiivses rollis vanemad ei toeta oma laste teise keele õpet ega näe selleks ka vajadust** (Xu 1999; Asgari 2010; Zhou jt 2019).
- Isegi kui vanemad ei oska anda keeleabi, on nende **toetav ja julgustav suhtumine väga vajalik** (Xu 1999; Baker 2005: 51–54; Asgari 2010; Punar, Karatepe 2019).

VENEKEELSETE LASTEVANEMATE HOIAKUD ÕPPEKEELE VAHETUMISE OSAS

- Tartu venekeelsete lastevanemate uuring 2023.a alguses näitas, et 38% vanematest ei ole või pigem ei ole rahul eestikeelsele õppele üleminekuga (BUI 2023: 11).

- 2024 – Riigikantselei tellimusel Turu-uuringud;

50% muust rahvusest elanikest vastu, avaldati 8.04.2024

<https://www.err.ee/1609305915/toetus-eestikeelsele-oppele-uleminekule-pusib-korge>

KAASAV KEELE- JA HARIDUSPOLIITIKA

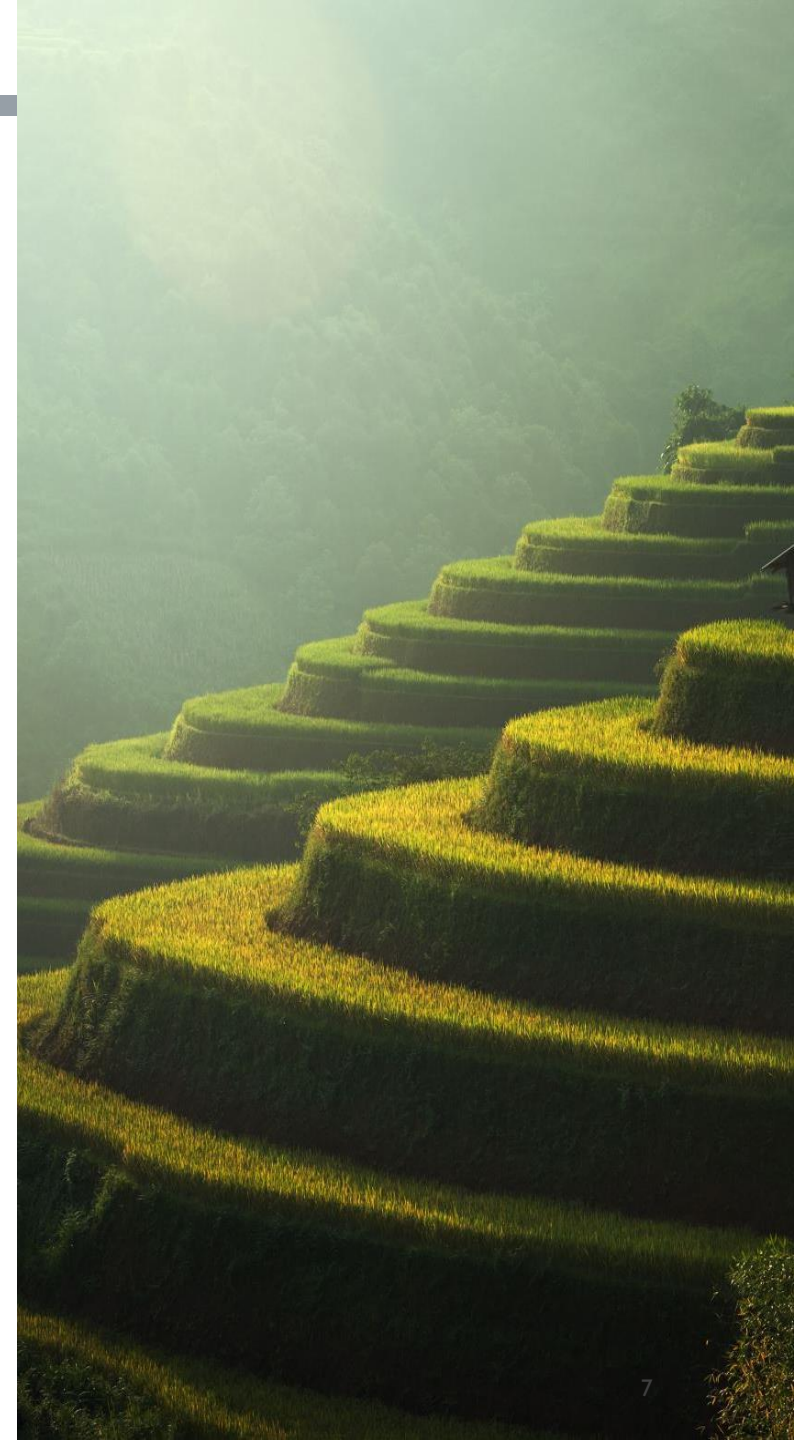
- Poliitikakujundamises kaasärääkimine nendega, keda need otsused enim mõjutavad, st **lastevanemate kaasamine otsustusprotsessi**
- **Kasvatada lastevanemate keeleteadlikkust, vähendada hirme, saada toetust eestikeelsele õppele**
- **Kohaliku omavalitsuse tasandil kaasärääkimine; hariduspoliitika kujundamine (soovitused, sekkumised)**

Osalemisvormid:

- üldkoosolek, hoolekogu, lastevanemate koosolekud
- aruteluõhtud lastevanematega (vene keeles)

Naiskond: prof Birute Klaas-Lang, kaasprof Kristiina Praakli, nooremteadur Diana Vender, magistrant Alina Schmidt

vt Klaas-Lang jt 2023

UURIJA ROLL

Uurijad kui vahendajad lastevanemate ning Tartu/Narva linnavalitsuse haridusametnike vahel.

Uurijad mitmes rollis:

- vestluste eestvedajad ja kaasarääkijad
- oma isiklike mitmekeelsuse teemaliste lugude jutustajad ning keeleliste kogemuste vahendajad
- eestikeelsele haridusele ülemineku protsessi uurijad

2023-2024

- Tartu 5 eestikeelsele õppele üleminevat haridusasutust (2 põhikooli, 3 lasteaeda)

2023.a jooksul 10 kohtumist-arutelu lastevanematega, osales u 400 lapsevanemat

- Ida-Virumaa 5 eestikeelsele õppele üleminevat haridusasutust (3 põhikooli ja 2 lasteaeda)

2023.a sügisel-talvel 5 kohtumist-arutelu, osales u 300 lapsevanemat

- Positiivne pool – probleemid/mured - kaasav keelepoliitika – kogemuslood

UURINGU ETAPID TARTUS (2022-2023)

1. Kohtumised
koolide/lasteaedade
juhtkondadega
(sept-okt 2022)

2. Osalemine
lastevanemate
üldkoosolekutel
(okt 2022)

3. Küsitlusuuring
BUI
(dets 2022-jaan 2023)

4. Aruteluõhtud vanematega
koolides/lasteaedades
(jaan-veebr2023)

5. Tulemuste analüüs ja
esialgsed soovitused
Tartu LV-le
(mai-juuni 2023)

6. Soovitustele tagasiside
– arutelud
lastevanematega
(sept-nov 2023)

UURINGU ETAPID (2023-2024) IDA-VIRUMAA (3 KOOLI, 2 LASTEAEDA) + TARTU

1. Kohtumised
juhtkondadega
Ida-Virumaal
(mai 2023)

2. Aruteluõhtud
vanematega
Ida-Virumaal
(aug-nov 2023)

3. Soovitused
Tartu LV-le
(dets 2023)

4. Küsitlusuuring
Tartus (BUI)
(apr 2024)

■ Küsitlusuuring *Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas*

- Sisend TÜ uurimisrühmalt; teostaja Balti Uuringute Instituut (Tartu, 2023)
- Fookuses lapsevanemate teadlikkus, hoiakud, väljakutsed ja pakutavad lahendused seoses üleminekuga eestikeelsele haridusele.
- Ainestik ja andmed:
  - 475 vastajat (346 täielikud; 129 osalised vastused);
  - Tartu kakskeelsete lasteaedade (70%) ja koolide lapsevanemad (30%)

■ **Vastakad tunded (dets. 2022):**

- Ligikaudu pooled vastanutest on otsusega rahul.
- Rahulolematuse tase on kõrge ja üleminek tekitab vanemates teadmatust.
- Lapsevanemate vähene teadlikkus otsuse tagamaadest, ajenditest ja konkreetsetest tegevustest.

TULEMUSED

**Ülemineku positiivseid
aspektid lastevanemate
vaatest
(Tartu vs Ida-Virumaa)**

- riigikeele oskus on vajalik; vs Ida-Virumaal pole vajalik
- paraneb eesti keele oskus; vs Ida-Virumaal?
- paremad töö- ja karjääriväljavaated; vs Ida-Virumaal?
- eesti- ja venekeelsete õpilaste üldhariduse omandamine ühises kooliruumis;
vs Ida-Virumaal: „Tooge meile siia eestlased!“

KÜSIMUSED

JA MUREKOHAD

EESTIKEELSELE ÕPPELE

ÜLEMINEKUL

(I)

TARTUS JA IDA-VIRUMAAL

VÄGA SARNASED MURED

- **HARIDUSREFORMI EBASELGUS** ning **KIIRE AJAKAVA**
- **KEELELISE SEGREGATSIOONI JÄTKUMINE**
Eesti- ja venekeelsed (lapsed) ei puutu omavahel kokku.
- **ETNILISE IDENTITEEDI OHUSTATUS** (Ida-Virumaal pole probleem)
- **KEELEÕPPE MOTIVATSIOON, EBASELGED TULEVIKUPLAANID**
- **AKADEEMILISE TASEME LANGUS**
Keskmes keel, mitte ainesisu.

KÜSIMUSED JA MUREKOHAD EESTIKEELSELE ÕPPELE ÜLEMINEKUL (2)

- **ÕPIKOORMUSE MÄRGATAV KASV**
Ainesisu omandamise aeglustumine
- **VANEMALE LISAKOORMUS LASTE ÕPITEGEVUSTES**
- **KOOL POLE ÜLEMINEKUKS VALMIS**
Individaalsed vajadused, tugiõpe, õpetajate keeleoskus
- **ÕPETAJATE TÖÖKVALITEEDI LANGUS**
Erialase pädevuse asemel keskmes eesti keele valdamine
- **EESTI KOOL POLE ÜLEMINEKUKS VALMIS** (Ida-Virumaal pole probleem)
- **TURVATUNNE OHUS**
Kuidas suhtleb lapsevanem vene keelt mitte oskava töötajaga?
(Ida-Virumaal pole probleem)

SOOVITUSED

- Liikuda ühtse haridusruumi ning **ühtse eesti kooli suunas**.
- **Üleminekuprotsessi eestvedaja ja võtmeisik on asutuse juht.**

Omaavalitsus saab anda abi, protsessi veab aktiivne eestikeelse hariduse usku lasteaia ja kooli juht, kelle agentsus ja vastutuse võtmine üleminekul on määrava tähtsusega.

Haridusasutusi motiveerivad täiendavad meetmed, mis toetavad koole ja lasteaedu ka eestikeelsele haridusele ülemineku järgselt.

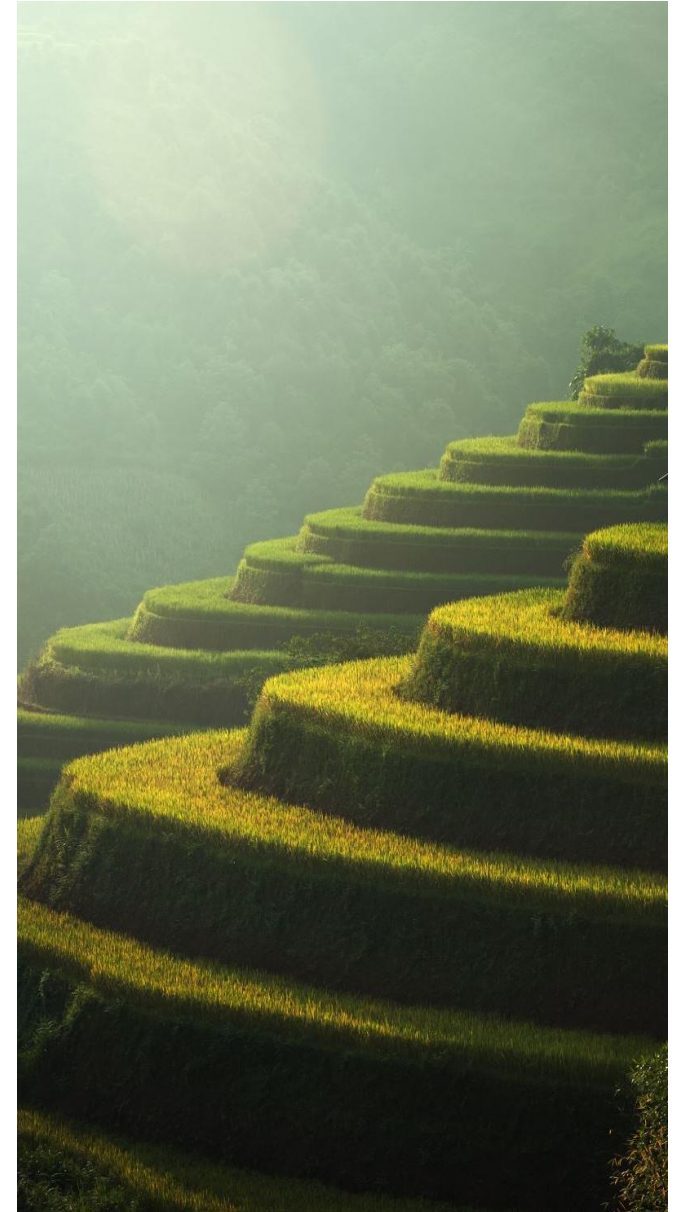
- **Rakendada** koolides ja lasteaedades kaasava ning **kogukondliku koostöö võimalusi** haridusasutuste ja lastevanemate vahel.

Läti kogemus.

- **Lastevanematele nõustamine** eestikeelsele haridusele üleminekust, keele, sh ka teise keele omandamisest, mitmekeelsusest, teises keeles õppimisest. Teavikud, veebimaterjalid.

2024. a juunis ilmub TÜ kirjastuses eesti-venekeelne ja eesti-ukrainakeelne teavik vanematele „Minu laps õpib eesti keeles“.

JAGATAKSE TARTUS VANEMATELE TASUTA

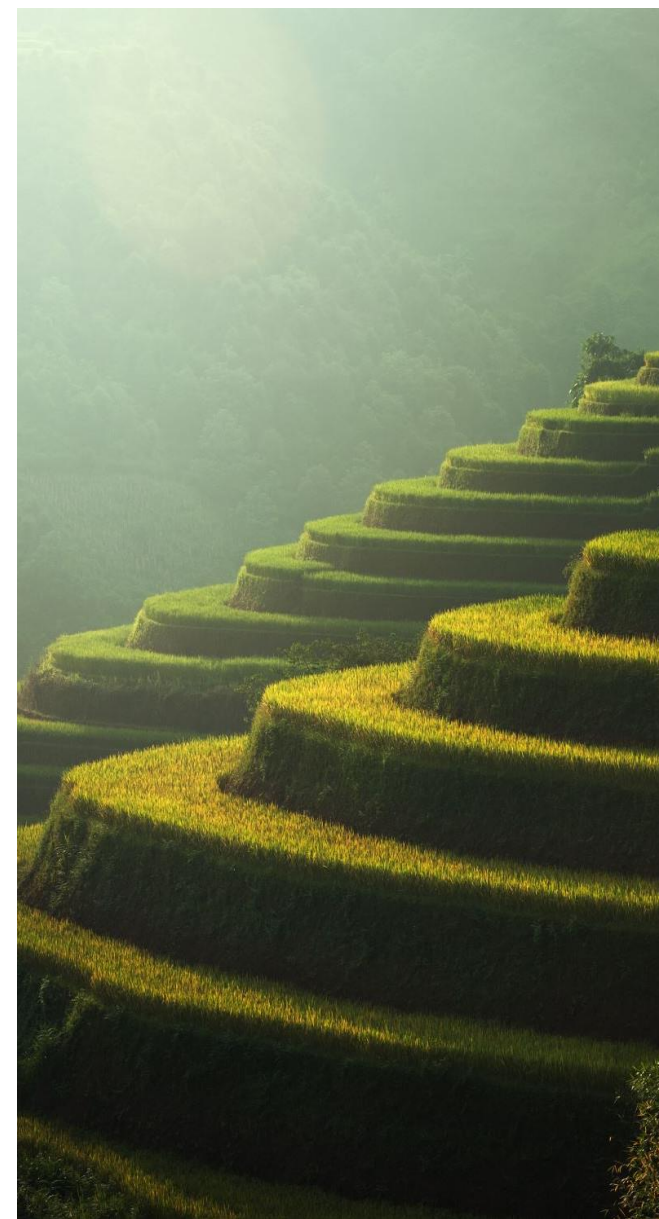

SOOVITUSED (2)

- **Teavituskanalid**, mida vanemad kasutavad.
- Eesti ja vene õppekeelega **haridusasutuste vaheline koostöö nii töötajas- kui õpilaskonna osas.**

Nt Vene emakeelega motiveeritud õpetajatele pikema perioodiga (näiteks 2-3 kuud) keelepraktika eestikeelsetes lasteaedades ja koolides; vahetusprogrammid eesti ja vene haridusasutuste õpetajate, aga ka tugipersonali vahel.

- vajalik vene emakeelega õpetajate **eesti keele oskuse parandamiseks** ja suhtluspädevuse saavutamiseks
  - vene õpetaja eesti kooli/lasteaeda ja vastupidi - **aitaks kaasa ka eesti ja vene koolide/lasteaedade organisatsioonikultuuri ühtlustumisele**
  - pakuks vene(kaks)keelsetes haridusasutustes nii õpetajatele kui ka **õpilastele rohkem erinevat eestikeelset sisendit.**
- **Õpilasvahetus, ühised koostööprojektid.**

SOOVITUSED (3)

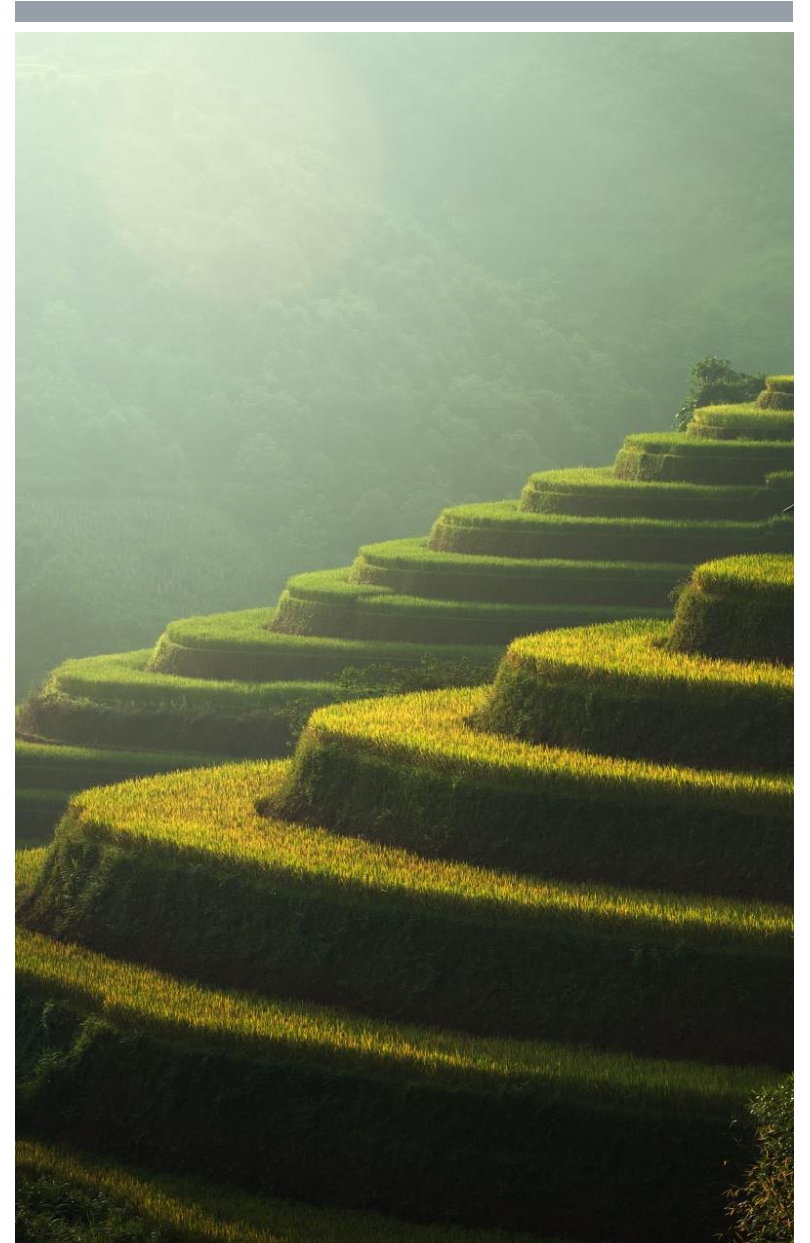
- **Õpilaste E2 tugi**

Nt E2 õpet toetav **pikapäevarühm**, tugiõpe, toetatud aineõpe jms,

- Õpilaste tasuta osalemine **eestikeelsetes huviharidustegevustes**.
- Õpetajate, sh eesti koolide aineõpetajate, tugipersonali ja huviharidusringide juhtide **täiendkoolitus** (lõimitud aine- ja keeleõpe, kaasaegsed õpimeetodid, nüüdisaegse keeleõppe käsitus, keeleteadlik pedagoogika, mitmekeelsuse pedagoogika jne).
- **Toetada eesti õppekeelega lasteaedu ja koole muu kodukeelega õpilaste vastuvõtmisel haridusasutusse.**

Nt muu kodukeelega õpilaste täiendava eesti keele õppe toetamine ja toetatud aineõpe.

- **Emakeele arengu ja omakultuuri tundmise toetamine koolis/lasteaias.**

PÕHISÕNUMID

- Vanemate ja ka õpetajate keeleteadlikkus kakskeelsuse kujunemisest, teises keeles õppimisest jms vajab järeleaitamist.
- Lapsevanemates tõstatab enim küsimusi lapse edasine haridustee ning ainealaste teadmiste omandamine seoses eestikeelsele haridusele üleminekuga.
- Lapsevanem on stressis ja kannab oma ärevuse üle lapsele.
- Vene ja eesti koolide organisatsioonikultuurid vajavad ühtlustamist.
- Üleminekuprotsessis ja ka edaspidi vajab suurt tuge eestikeelne kool/lasteaed.
- Lapse esimese keele (valdavalt vene keel) ning lapse keelelise ja kultuurilise identiteedi võimalik ohustatus ning kaugenemine oma juurtest, keelest ja kultuurist. Riigiidentiteet ei pea olema kultuuriline identiteet; mitmikidentiteedi võimalikkus.
- Võtmesõna on kommunikatsioon ning vanemate kaasamine eestikeelsele haridusele ülemineku protsessidesse ja infovälja. **Saada vanemate toetus hariduse ümberkorraldustesse.**

KIRJANDUS

- Abd-el-Jawad, Hassan 2006. Why do minority languages persist? The case of Circassian in Jordan.—International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 9(1), 51–74.
- Albury, N. (2016). The power of folk linguistic knowledge in language policy. Language Policy, 16(2), 209–228. doi:10.1007/s10993-016-9404-4
- Anderson, Andres 1967. Multilingualism and attitudes an explorative descriptive study among secondary school students in Ethiopia and Tanzania. University of Upsala.
- Asgari, Azadeh 2010. The influence of informal language learning environment (parents and home environment) on the vocabulary learning strategies. – English Language and Literature Studies, 1(1).
- Baker, Colin 2005. Kakskeelne laps. Kakskeelsuse käsiraamat lapsevanematele ja õpetajatele. XXI sajandi kool. Haridus- ja Teadusministeerium. Tartu.
- BUI 2023 = Kivistik, Kats; Jurkov, Kirill; Aavik, Anna-Liisa; Kaldur, Kristjan; Khrapunenko, Mariia 2023. Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas. Tartu: Balti Uuringute Instituut.
- De Houwer, Annick 1999. Environmental factors in early bilingual development: the role of parental beliefs and attitudes. – Bilingualism and Migration, 75–95.
- Dweik, Bader; Qawar, Hanadi 2015. Language choice and language attitude in a multilingual Arab-Canadian community, Quebec-Canada: A sociolinguistic study. – British Journal of English Linguistics, 3(1), 1–12.
- Getie, Addisu Sewbihon 2020. Factors affecting the attitudes of students towards learning English as a foreign language. – Cogent Education, 7: 1738184.
- Klaas-Lang, Birute; Praakli, Kristiina; Vender, Diana 2023. Üleminek eestikeelsele õppele. Vene dominantkeelega Tartu lastevanemate hoiakute uurimisest. Philologia Estonica Tallinnensis 8. Keel ja keeled. Õppimine ja õpetamine.. (71–94). Tallinn : Tallinna Ülikooli Kirjastus. DOI: 10.22601/PET.2023.08.03
- Managan, Kathe 2004. Diglossia reconsidered: Language choice and code-switching in Guadeloupean voluntary organizations. – Texas Linguistic Forum, 47, 251–261.

KIRJANDUS

- Niedzelski, N., & Preston, D. (2003). Folk Linguistics. Trends in Linguistics. Studies and Monographs 122. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Pasquale, M. (2011). Folk beliefs about second language learning and teaching. *Applied Folk Linguistics*, 24, 88–99. doi:10.1075/aila.24.07pas
- Park, Seong 2013. Immigrant students' heritage language and cultural identity maintenance in multilingual and multicultural societies. – *Concordia Working Papers in Applied Linguistics*, 4, 30–53.
- Phillips, Meredith; Brooks-Gunn, Jeanne; Duncan, Greg; Klebanov, Pamela; Crane, Jonathan 1998. Family background, parenting practices, and the Black–White test score gap. In C. Jencks & M. Phillips (Eds.), *The Black–White test score gap* (pp. 103-145). Washington, DC, US: Brookings Institution Press.
- Piller, Ingrid 2000. ws regarding foreign language teaching in pre-school institutions. – *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 383–393.
- Punar, Özcelik Nermin; Karatepe, Çigdem 2019. Attitudes of parents towards their children's culture learning in an EFL setting. – *Journal of Foreign Language Education and Technology*, 4(2).
- Smith, Alfred 1971. The Importance of Attitude in Foreign Language Learning. – *The Modern Language Journal*, Vol. 55, No. 2: 82–88.
- Zhou, Qi; Dufrene, Brad; Mercer, Sterett; Olmi, Joe; Tingstom, Daniel 2019. Parent-implemented reading interventions within a response to intervention framework. — *Psychology in the Schools*, 56(7): 1139–1156.
- Tartu Linnavalitsus 2023. Eestikeelsele haridusele üleminek. Eestikeelse hariduse tegevuskava 2022-2025. Tartu.
- Verschik, A. & Hlavac, J. (2009). „Letosvet“: kas labane laul või (rahva)sotsiolingvistiline eksperiment?. *Eesti rakenduslingvistika uingu aastaraamat* 5, 313-327.
- Xu, Hong 1999. Young Chinese ESL children's home literacy experiences. – *Reading Horizons*, 40(1), 47–64.

AITÄH KUULAMAST JA KAASA MÖTLEMAST!

birute.klaas-lang@ut.ee

